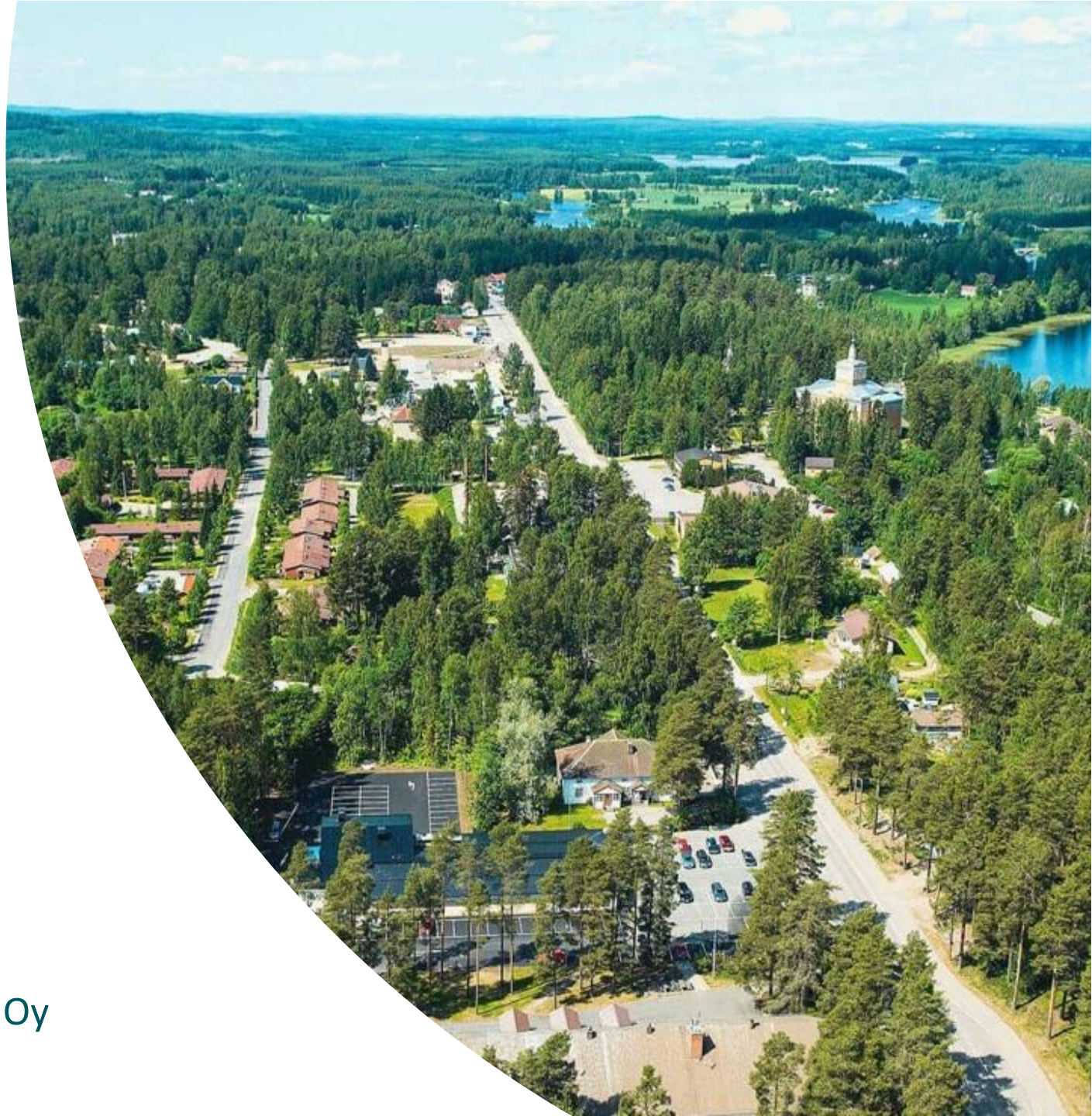

Rautalammin kunnan elinvoimaselvitys

KUNTALAIS- JA PÄÄTTÄJÄILTA
1.3.2022 klo 18-20

Taina Ollikainen, FCG Finnish Consulting Group Oy

1. KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHTIA - VÄESTÖKEHITYS

Väestömäärä vähenee

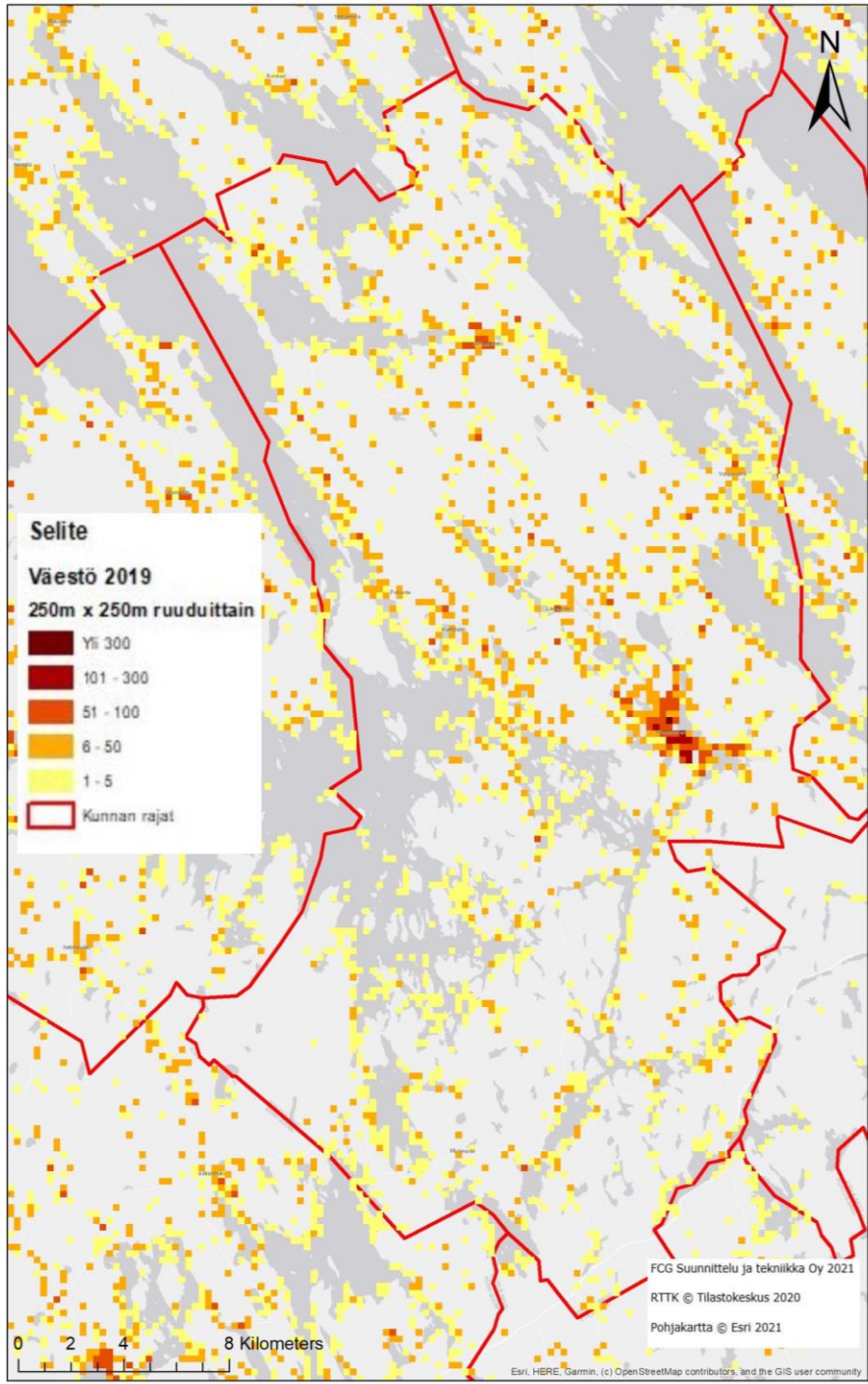
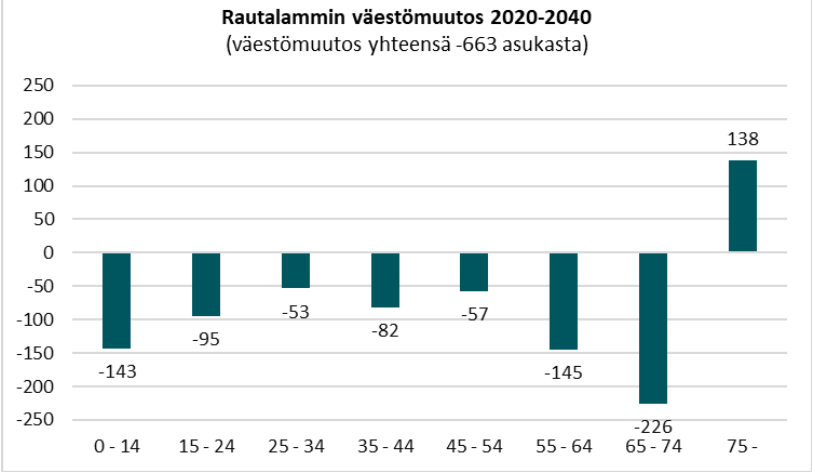
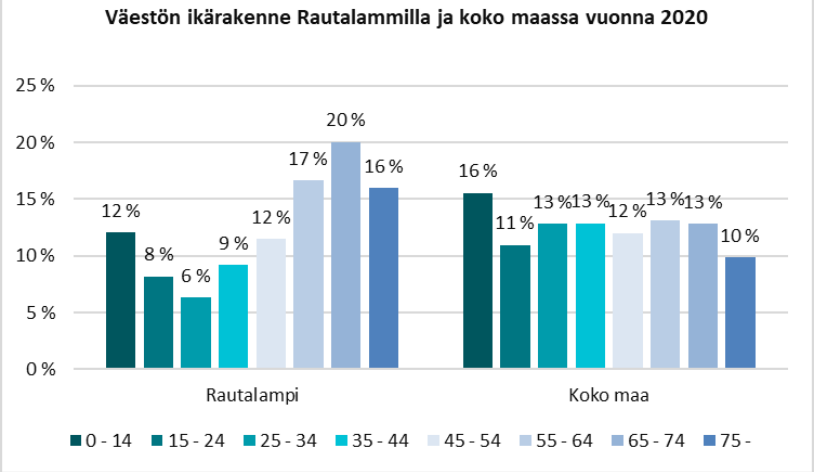
- ✓ Rautalammin väestömäärä oli vuoden 2020 lopussa **3053 asukasta**, vajaa puolet (48%) väestöstä asuu Kirkonkylässä.
- ✓ Vuonna 2040 väestömäärä on Tilastokeskuksen (2021) väestöennusteen mukaan **2390 asukasta** eli 663 asukasta (-22 %) vähemmän kuin vuonna 2020.

Väestö ikääntyy

- ✓ Asukkaiden keski-ikä on Rautalammissa **51 vuotta** (koko maassa 43 vuotta). Alle 45-vuotiaiden osuus on pienempi ja yli 54-vuotiaiden osuus suurempi kuin koko maassa. Väestöennusteen mukaan ikäryhmistä ainoastaan yli 74-vuotiaiden määrä kasvaa.

	Väestömäärä (31.12.)		Muutos 2010-2020	
	2010	2020	lkm	%
Rautalampi	3 475	3 053	-422	-12 %
Sisä-Savon seutukunta	15 205	13 459	-1 746	-11 %
Koko maa				3 %

	Väestömäärä (31.12.)		Muutos 2020-2040	
	2020	2040	lkm	%
Rautalampi	3 053	2 390	-663	-22 %
Sisä-Savon seutukunta	13 459	10 726	-2 733	-20 %
Koko maa				1 %

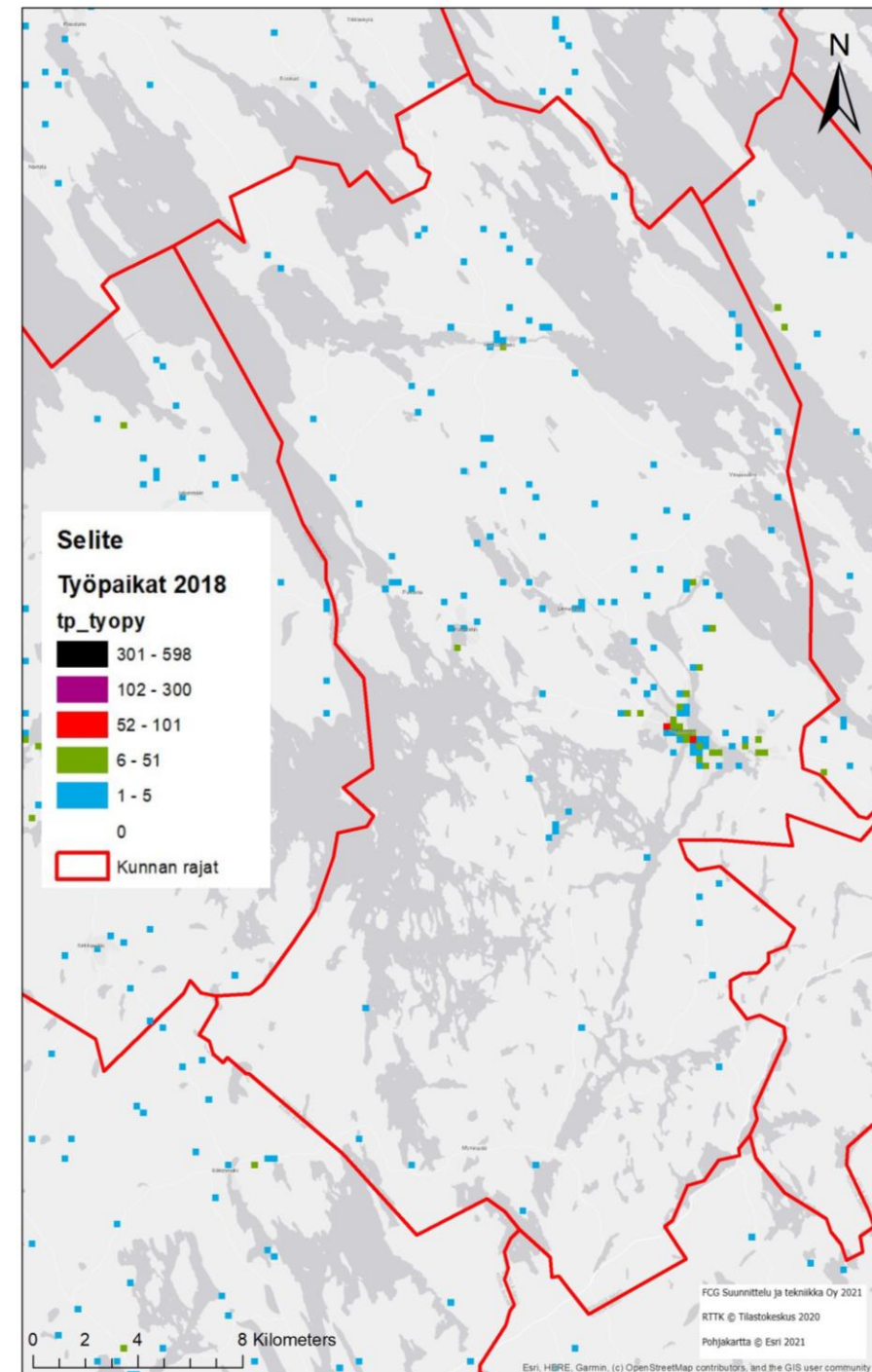
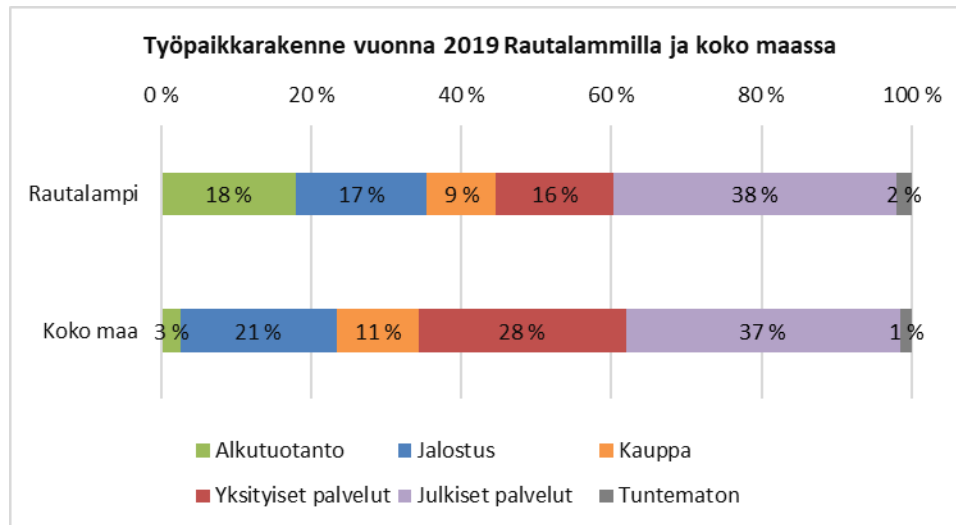

1. KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHTIA - TYÖPAIKKAKEHITYS

- ✓ Rautalammilla oli **892 työpaikkaa** vuoden 2019 lopussa. Työpaikkojen määrä on vähentynyt vuosina 2010-2019 yhteensä 143 työpaikkaa (-14 %). Vastaavana aikana koko maan työpaikkamäärä on hieman lisääntynyt (+2 %). Rautalammin työpaikat ovat keskittyneet kirkonkylään ja sen lähialueille.

	Työpaikat (31.12.)		Muutos 2010-2019	
	2010	2019	lkm	%
Rautalampi	1 035	892	-143	-14 %
Sisä-Savon seutukunta	4 782	4 209	-573	-12 %
<i>Koko maa</i>				2 %

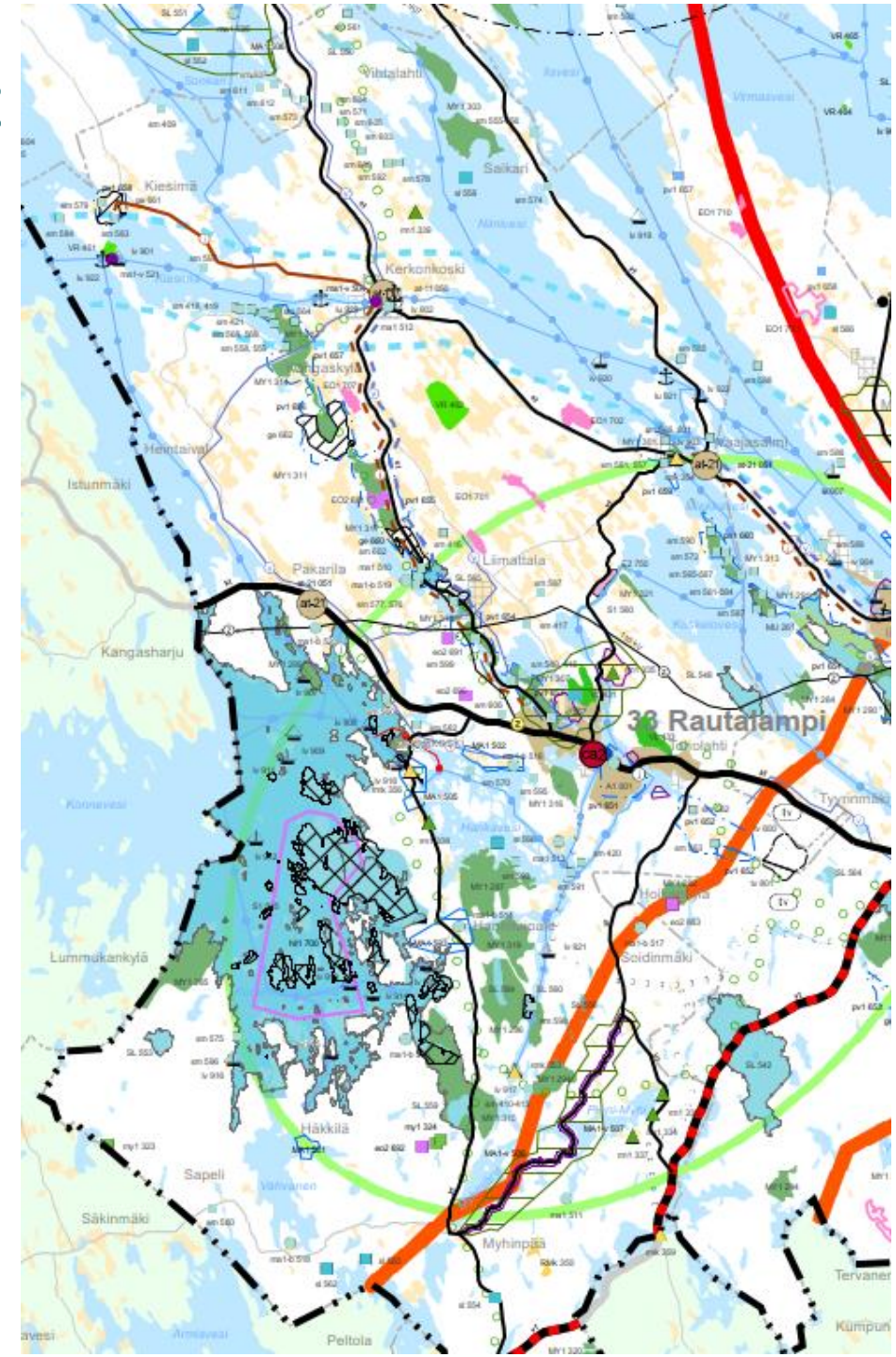
- ✓ Rautalammin työpaikkarakenteessa korostuvat **alkutuotanto ja palvelut**, joilla on valtaosa (81 %) Rautalammin työpaikoista. Jalostustyöpaikkojen osuus on 17 %. Rautalammin alkutuotannon työpaikkojen osuus oli suurempi, jalostustyöpaikkojen osuus jonkin verran pienempi ja palvelutyöpaikkojen osuus selvästi pienempi kuin koko maassa keskimäärin.

1. KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHTIA - SUUNNITTELUTILANNE

Pohjois-Savon maakuntakaava

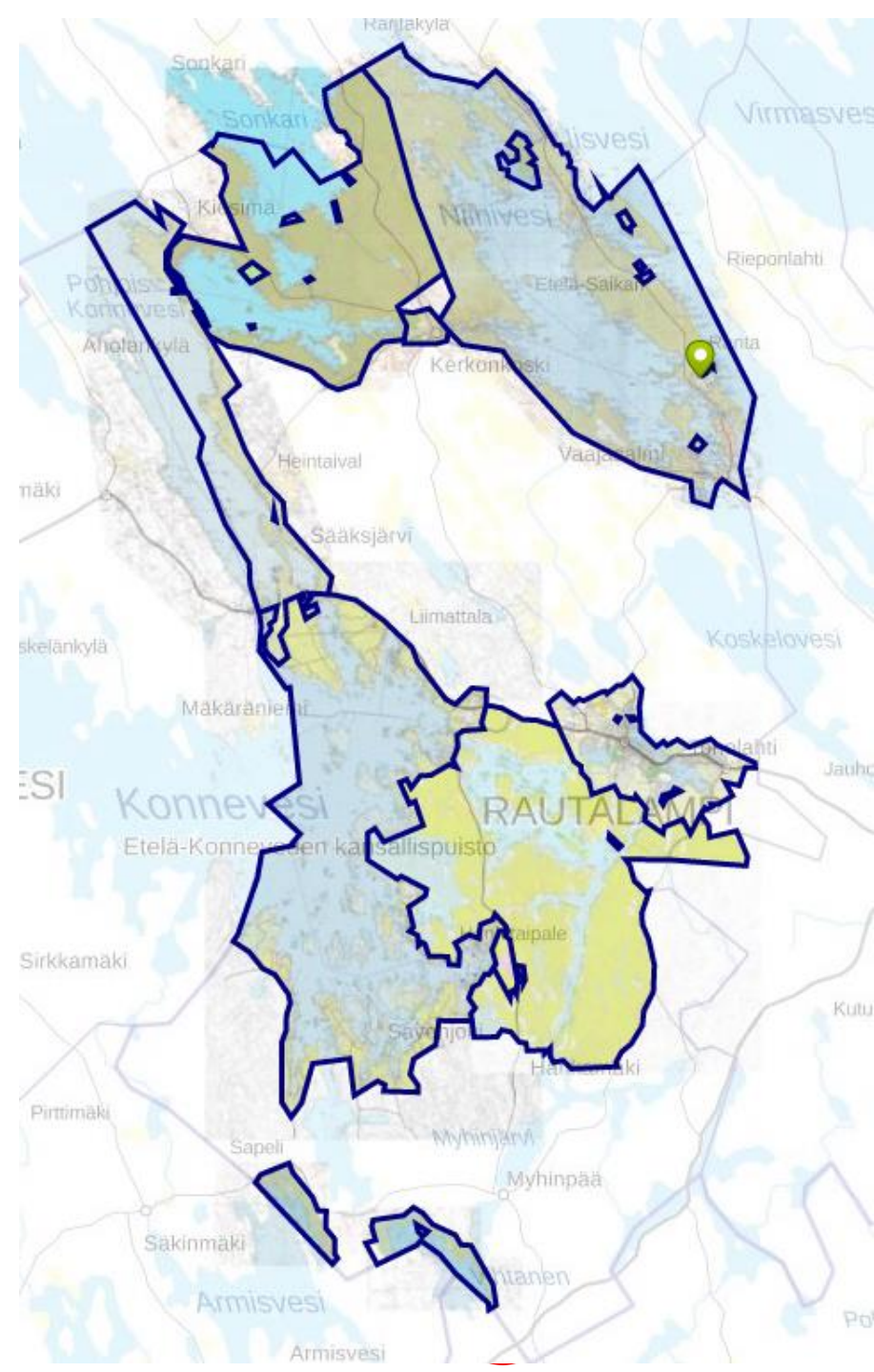
- ✓ Seudullisesti merkittävä keskustatoimintojen alakeskus (ca): Kerkonkoski sekä kyläalueet (at): Kerkonkoski, Pakarila ja Vaajasalmi
- ✓ Maa-ainesten ottoalueet, turvetuotantoon soveltuvat alueet (EO1): useita kunnan pohjoisosassa
- ✓ Suojelualueet (S1, SL, sl): 16 kpl ja muinaismuistokohde (sm): 65 kpl
- ✓ Matkailuun ja virkistykseen liittyviä aluevarauksia:
  - ✓ Satama, laituri, venevalkama, rantautumispaikka tms. (lv): 19 kpl
  - ✓ Matkailupalveluiden kohde (Rm1): 6 kpl
  - ✓ Virkistyskalastusalue (RMk): 1 kpl ja Virkistyskalastuskohde (Rmk): 4 kpl
  - ✓ Virkistysalue (VL) 2 kpl ja Retkeily- ja ulkoilualue (VR): 2 kpl
  - ✓ Maakunnallinen virkistys- ja matkailuvyöhyke (vm): 1 kpl

1. KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHTIA - SUUNNITTELUTILANNE

Rautalammin osayleiskaavat ja rantaosayleiskaavat

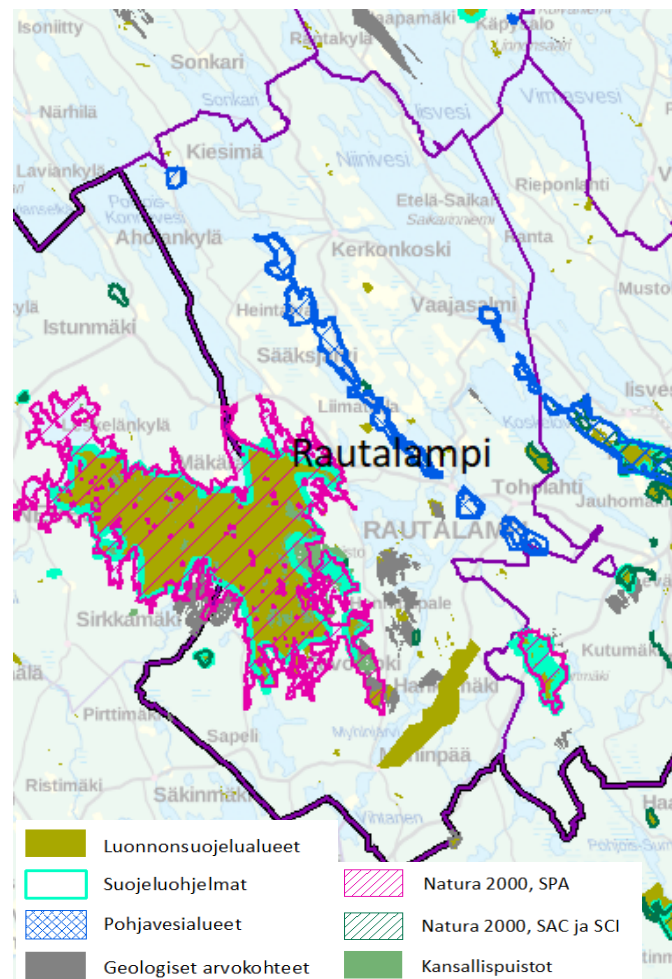
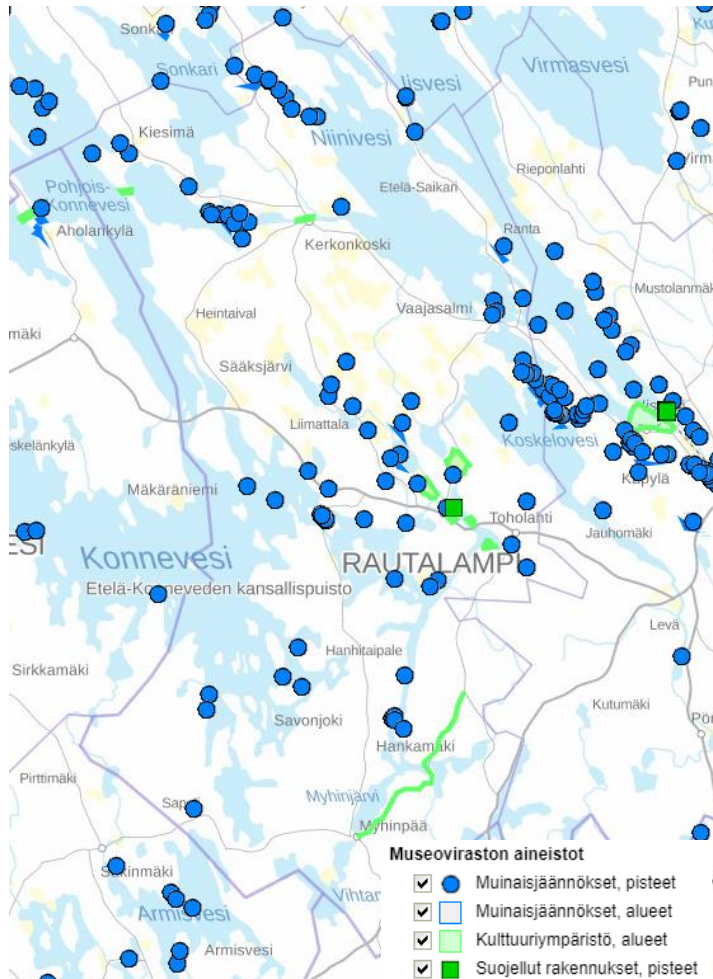
- ✓ Suuressa osassa kuntaa on voimassa oleva yleiskaava tai rantayleiskaava
- ✓ Kaavat mahdollistavat kunnan kehittämisen: uudet matkailu- ja virkistysalueet, uudet asumisen ja vapaa-ajan asumisen alueet, uudet yritysalueet

1. KEHITTÄMISEN LÄHTÖKOHTIA - REUNA-EHTOJA

Kehittämisen reuna-ehtoja

- ✓ Rautalammilla paljon suojeltavia kulttuuriympäristöjä, muinaisjäännöksiä ym. kohteita sekä suojelualueita ja pohjavesialueita, jotka on otettava huomioon maankäytön suunnittelussa

2. KEHITTÄMISKYSELYN TULOKSET

Rautalammin kehittämiskyselyyn vastasi yhteensä 120 henkilöä.

Vastaajien sukupuoli: naisia 69 % ja miehiä 30 %

Vastaajien ikäryhmä: 30-49-vuotiaita 44 %, 50-64-vuotiaita 36 %, yli 65-vuotiaita 13 %

Vastaajien asuinpaikka: Rautalammissa asuvia 82 % (taajama 37 % ja haja-asutusalue 45 %) ja Rautalammin ulkopuolella asuvia 16 % (mm. pääkaupunkiseutu, Jyväskylä, Kuopio, Oulu, Rovaniemi, Savonlinna, Suonenjoki, Tampere)

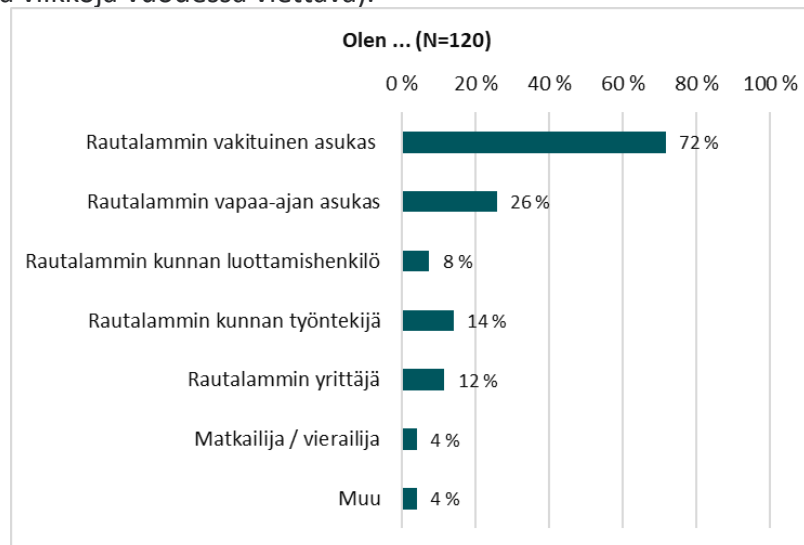
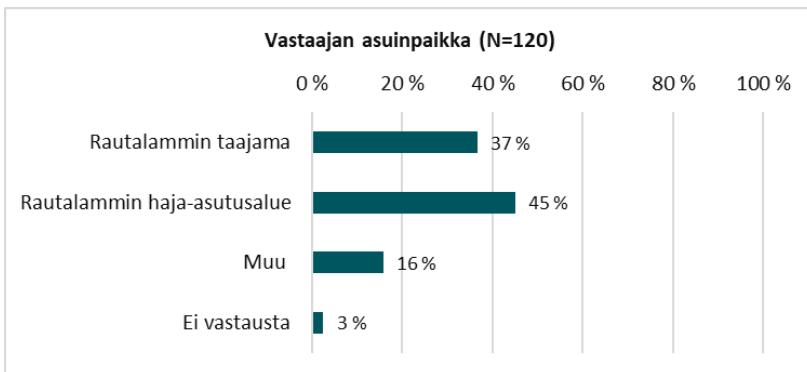
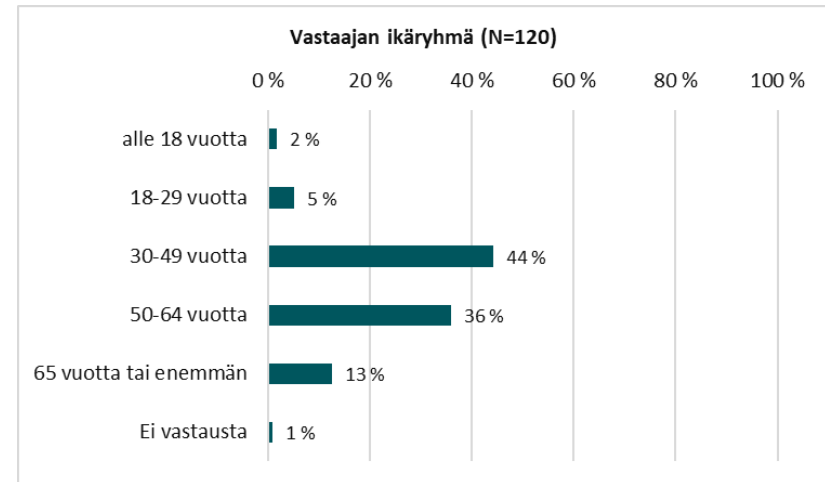
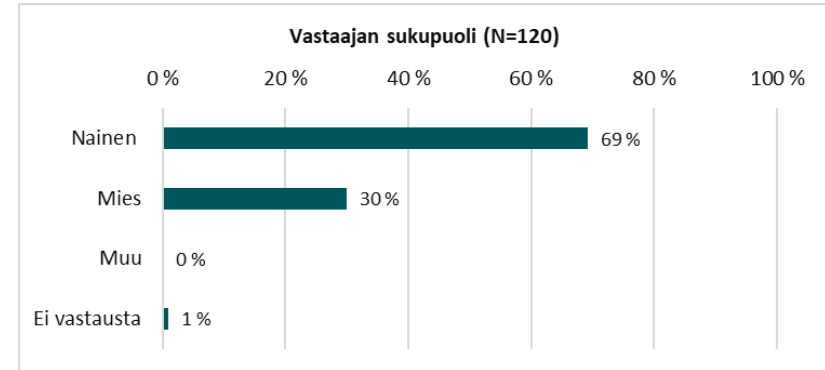
Vastaajien taustaa

Vastaajista oli 72 % Rautalammin vakituksia asukkaita ja 26 % Rautalammin vapaa-ajan asukkaita. Vapaa-ajan asukkaista noin neljännes oli myös vakituksia asukkaita. Ulkopaikkakuntalaiset vapaa-ajan asukkaat viettävät Rautalammissa aikaa keskimäärin 3,5 kuukautta vuodessa (minimi 1 kuukausi ja maksimi 8 kuukautta).

Vastaajista oli 14 % Rautalammin kunnan työntekijöitä ja 8 % Rautalammin kunnan luottamushenkilöitä.

Vastaajista oli 12 % yrittäjiä. Kyselyyn vastanneista yrittäjistä suurin osa (85 %) toimii palvelualalla (mm. matkailu, ravitola, vapaa-aika, hyvinvointi, koulutus, graafinen suunnittelu, teollinen muotoilu)

Vastaajista 4 % oli muita kuin edellä mainittuja (mm. tuleva vakituinen asukas, entinen vakituinen asukas, kiinteistön omistaja sekä rautalampilaissyntyinen Rautalammissa useita viikkoja vuodessa viettävä).

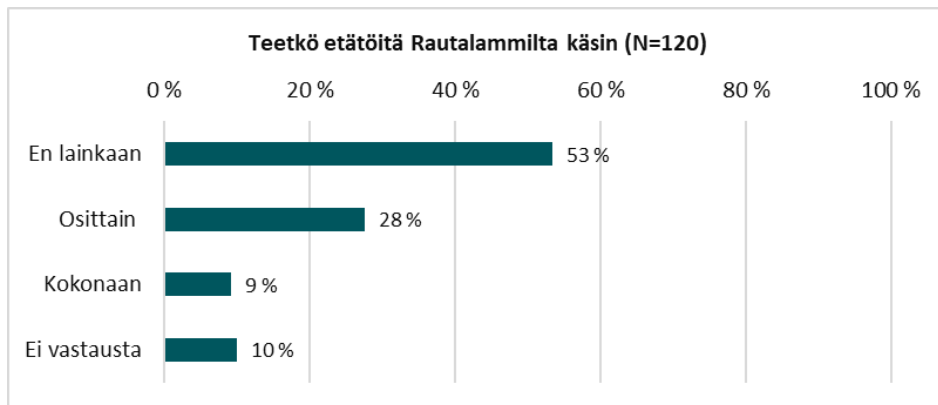
Etätyö ja muuttohalukkuus

Etätyön tekeminen Rautalammilta käsin

Vastaajista 28 % ilmoitti tekevänsä etätöitä Rautalammilta käsin osittain ja 9 % kokonaan.

Miten etätyömahdollisuuksia Rautalammilla tulisi parantaa?

- Tietoliikenneyhteyksien parantaminen (noin 30 mainintaa)
  - Langattomat yhteydet, lisää tukimastoja; kunta voi kannustaa/painostaa operaattoreita parantamaan yhteyksiä, selvitys verkkoyhteyksistä kunnan eri alueilla (puutteita esim. Tervahaudan, Armisveden, Konnekoskentien, Myhinpään alueilla)
  - Valokuidun rakentaminen; paikkasidonnainen, kallis
- Yhteisiä etätyötiloja (noin 15 mainintaa)
  - Esim. aiemman tyyppinen HUB-konsepti
  - Edullisia vuokra-tiloja kylällä / kylillä (kuukausi-/viikkovuokra)
  - Kunta- tai yrittäjävetoisena
- Etätyömahdollisuuksista tiedottaminen/markkinointi (noin 10 mainintaa)
  - Kunnan nettisivuille tiedot etätyöpisteistä, kirjaston (tutkijan huoneen) palvelujen markkinointi, etätyömahdollisuuksien markkinointi Etelä-Suomeen
- Houkuttelevien asuinpaikkojen tarjonta, esim. vuokra-asuntoja luonnon keskellä, etätyöläisten aamukahvit yrittäjäkahvien tapaan, etätyökylän rakentaminen

Muuttohalukkuus Rautalammille

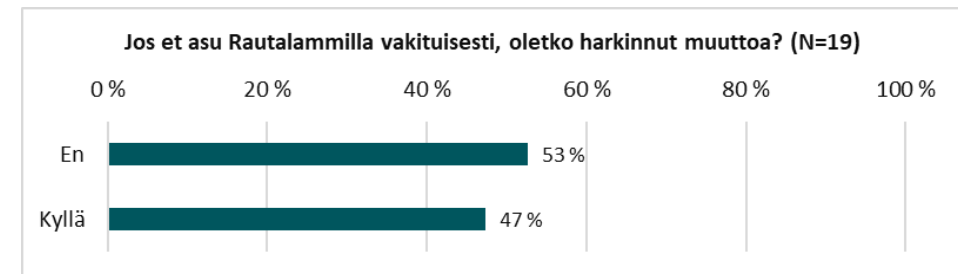
Rautalammin ulkopuolella asuvista vastaajista lähes puolet (47 %) ilmoitti harkinneensa muuttoa Rautalammille.

Mitkä tekijät **lisäävät** muuttohalukkuutta?

- Kaunis luonto, kauniit maisemat, puhtaat vesistöt, Kansallispuisto (noin 30 mainintaa)
- Toimivat peruspalvelut, päiväkoti, varhaiskasvatus/koulut ym. (noin 15 mainintaa)
- Rauhallisuus, hiljaisuus, luonnonläheisyys (noin 10 mainintaa)
- Yhteisöllisyys, talkoohenki, Rautalampi-henki (noin 10 mainintaa)
- Kuopion läheisyys, suku/synnyinseutu, vapaa-ajan asunto, turvallisuus

Mitkä tekijät **vähentävät** muuttohalukkuutta?

- Kaivossuunnitelmat / kaivosten uhka (noin 10 mainintaa)
- Huono maine (julkinen riitely, negatiiviset asiat esillä, kj ja khpj), asuntotarjonnan vähäisyys, korkea veroprosentti, työpaikkojen vähäisyys, huono palvelut (lapset ja nuoret), joukkoliikenneyhteydet, kirkonkylän ulkoinen ilme, sisäänpäinlämpiävyys (kutakin noin 5 mainintaa)

Arvioita Rautalammistä - Palvelut

Rautalammin palvelut

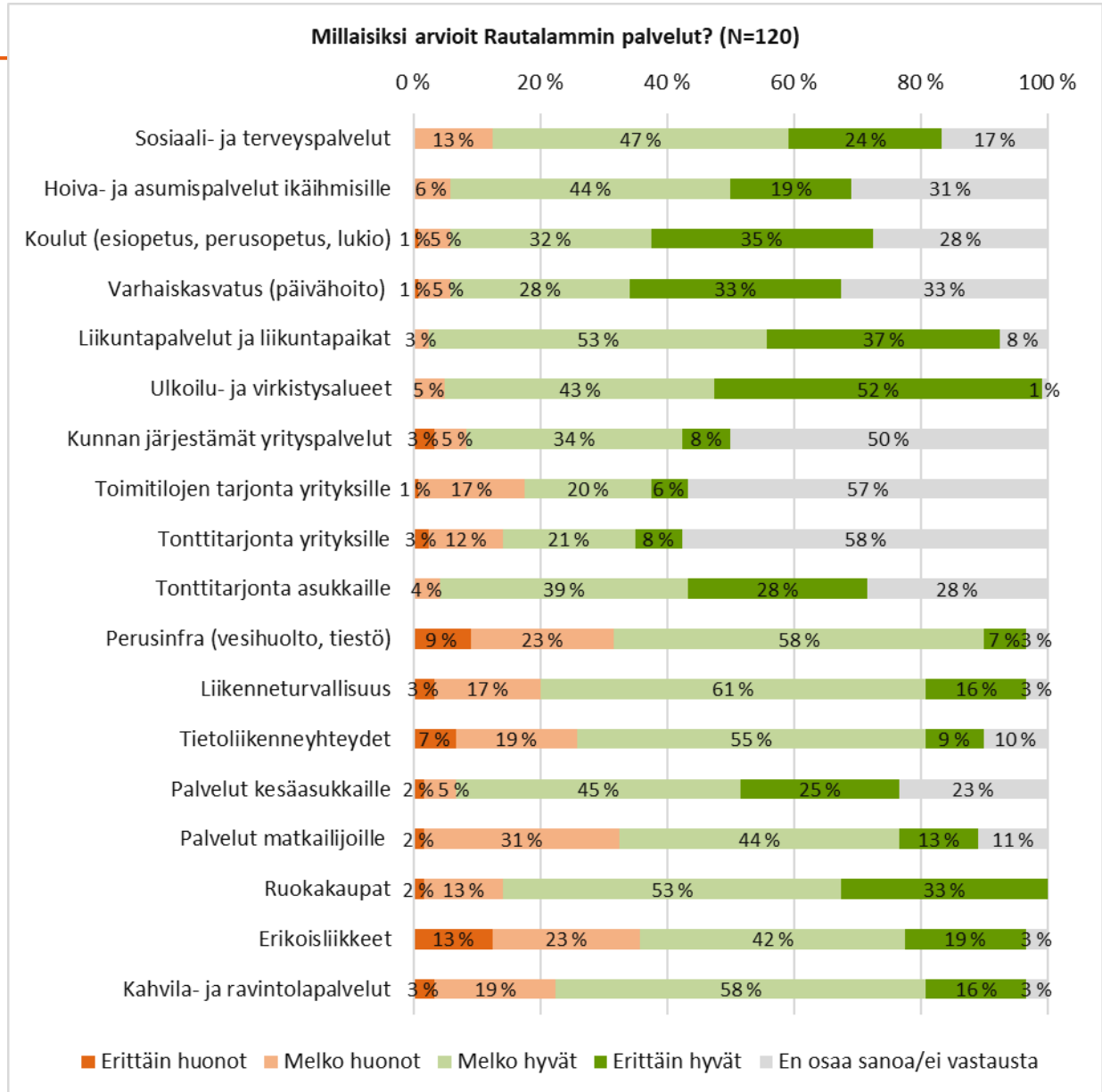
Kehittämiskyselyyn vastanneet arvioivat Rautalammin palvelut pääosin hyviksi.

Parhaat arviot (yli 70 % vastanneista arvioi erittäin hyväksi tai hyväksi)

- Ulkoilu- ja virkistysalueet (94 %)
- Liikuntapalvelut ja liikuntapaikat (90 %)
- Ruokakaupat (86 %)
- Liikenneturvallisuus (77 %)
- Kahvila- ja ravintolapalvelut (74 %)
- Sosiaali- ja terveystalvelut (71 %)

Huonoimmat arviot (yli 20 % vastanneista arvioi erittäin huonoiksi tai huonoiksi)

- Erikoisliikkeet (36 %)
- Palvelut matkailijoille (33 %)
- Perusinfra, vesihuolto, tiestö (32 %)
- Tietoliikenneyhteydet (26 %)
- Kahvila- ja ravintolapalvelut (23 %)

Arvioita Rautalammin - Saavutettavuus

Rautalammin saavutettavuus

Rautalammin sisäiset liikenneyhteydet (joukkoliikenne, palveluliikenne) arvioi 69 % vastanneista erittäin huonoiksi tai huonoiksi.

Liikenneyhteydet kunnan ulkopuolelle (työssäkäynti, matkailu ja tavaraliikenne) arvioi 73 % vastanneista erittäin huonoiksi tai huonoiksi.

Tietoliikenneyhteydet kuntalaisia, yrityksiä ja matkailijoita varten sekä Rautalammin kunnan sähköiset palvelut asukkaille ja muille sidosryhmille arvioi 56 % vastanneista erittäin hyväksi tai hyväksi.

Rautalammin sijaintiedut

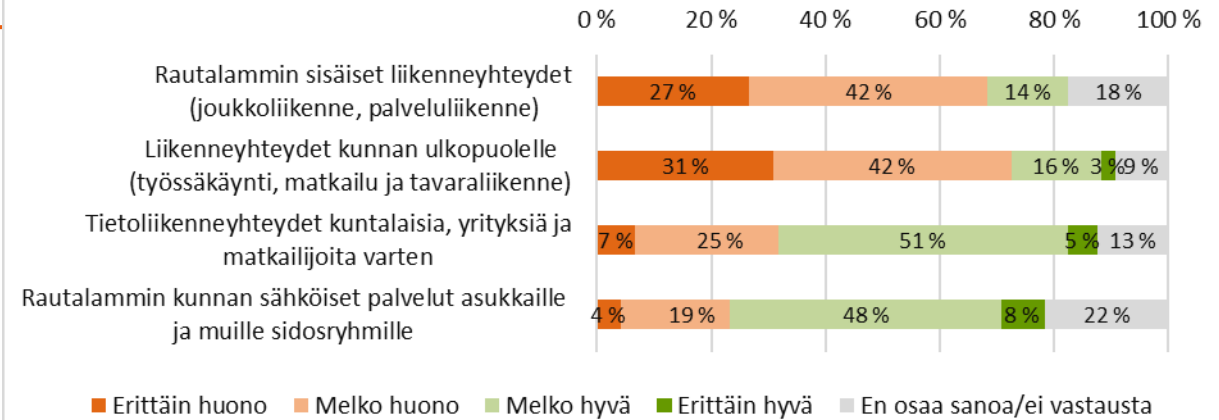
Sijaintietuja koskevia asioita oli ilmeisen vaikea arvioida, koska suuri osa vastaajista ilmoitti, ettei osaa arvioida tai ei esittänyt arviota lainkaan.

Vastanneista 56 % arvioi tonttitarjonnan asukkaille olevan hyvä tai erittäin hyvä.

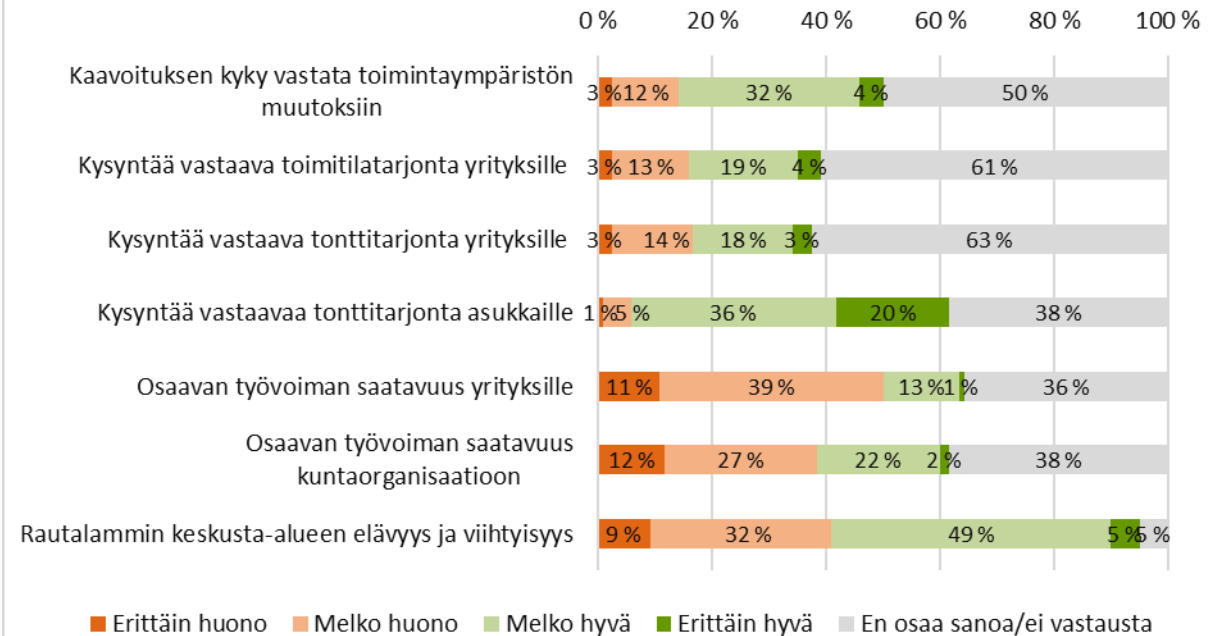
Vastanneista 50 % arvioi osavan työvoiman saatavuuden yrityksille ja 39 % kuntaorganisaatioon olevan huono tai erittäin huono.

Rautalammin keskusta-alueen elävyyttä ja viihtyisyyttä 41 % vastaajista piti huonona tai erittäin huonona ja 54 % hyvänä tai erittäin hyvänä.

Millaisiksi arvioit Rautalammin saavutettavuuden? (N=120)

Millaisiksi arvioit Rautalammin sijaintiedut? (N=120)

Arvioita Rautalammista - Houkuttelevuus

Rautalammin houkuttelevuus

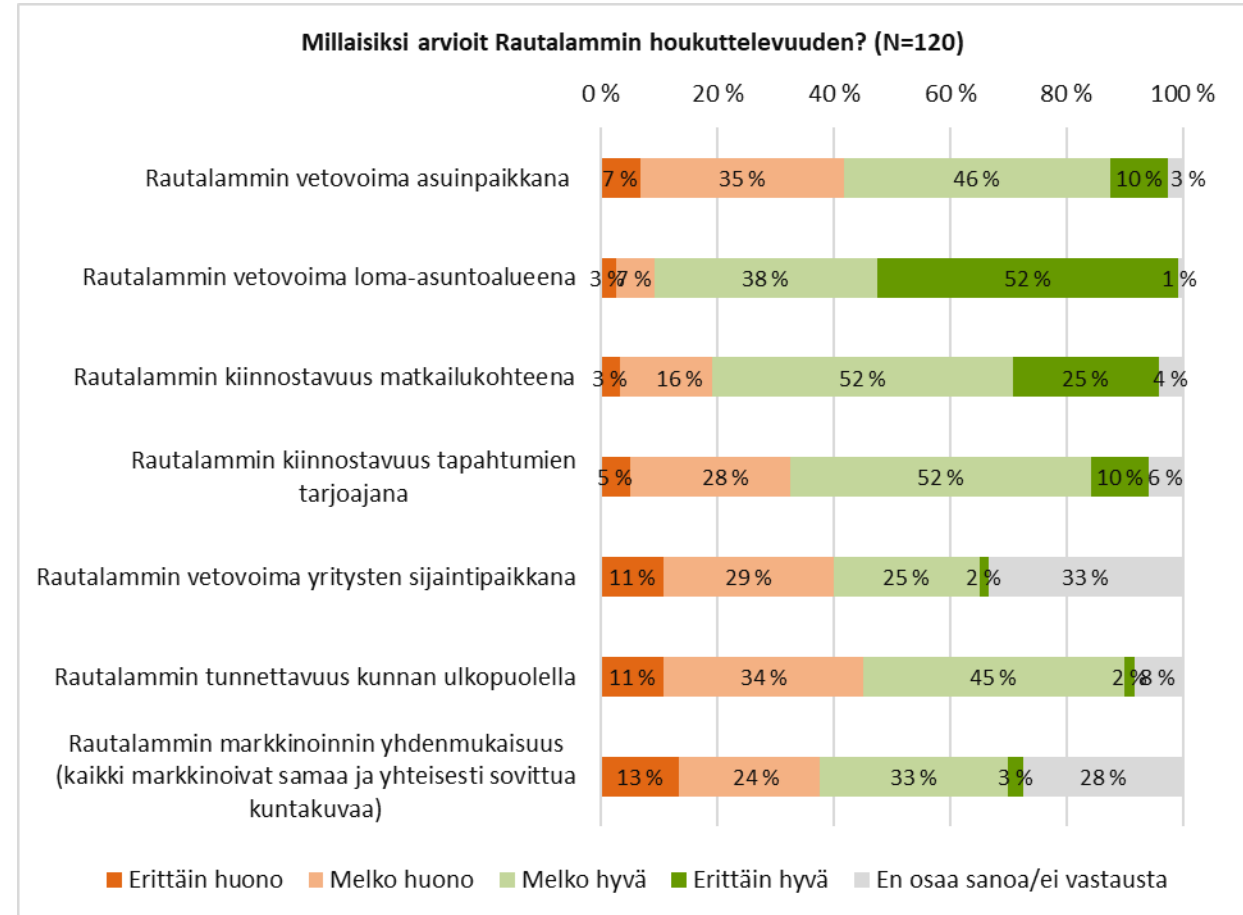
Rautalammin vetovoima asuinpaikkana jakaa mielipiteitä: vetovoimaa asuinpaikkana piti 56 % vastaajista hyvänä tai erittäin hyvänä ja 42 % vastaajista huonona tai erittäin huonona.

Rautalampi on vetovoimainen loma-asuntoalue: vetovoimaa loma-asuntoalueena piti 90 % vastaajista hyvänä tai erittäin hyvänä ja vain 10 % huonona tai erittäin huonona.

Rautalampi on kiinnostava matkailukohteena: kiinnostavuutta matkailukohteena piti 77 % vastaajista hyvänä tai erittäin hyvänä ja vain 19 % huonona tai erittäin huonona.

Rautalampi on varsin kiinnostava myös tapahtumien tarjoajana: kiinnostavuutta tapahtumapaikkana piti 62 % vastaajista hyvänä tai erittäin hyvänä ja 33 % huonona tai erittäin huonona.

Rautalammin vetovoima yritysten sijaintipaikkana, tunnettavuus kunnan ulkopuolella ja markkinoinnin yhdenmukaisuus jakaa mielipiteitä: lähes saman verran vastaajista piti edellä mainittuja asioita hyvänä ja huonona.

Arvioita Rautalammista - Yritystoiminnan edistäminen

Yritystoiminnan edistämiseen liittyvä yhteistyö ja toiminta

Suuri osa vastaajista ei osannut arvioida yritystoiminnan tukemiseen ja edistämiseen liittyvän yhteistyön ja toiminnan hyvyttä/huonoutta.

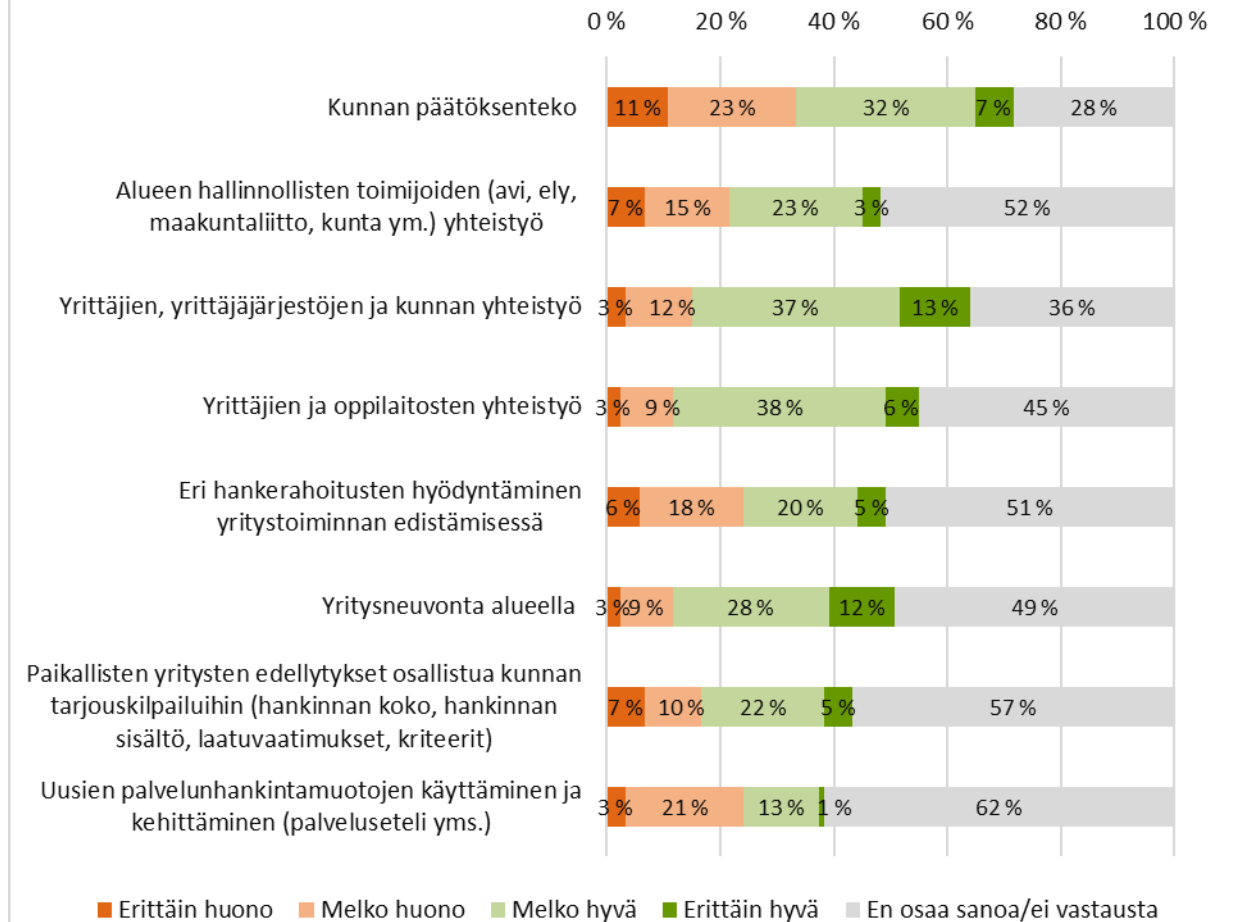
Eniten hyviä arvioita (yli 30 % vastanneista arvioi erittäin hyväksi tai hyväksi)

- Yrittäjien, yrittäjäjärjestöjen ja kunnan yhteistyö (49 %)
- Yrittäjien ja oppilaitosten yhteistyö (43 %)
- Yritysneuvonta alueella (39 %)
- Kunnan päätöksenteko (38 %)

Eniten kielteisiä arvioita (yli 20 % vastaajista arvioi erittäin huonoksi tai huonoksi)

- Kunnan päätöksenteko (33 %)
- Eri hankerahoitusten hyödyntäminen yritystoiminnan edistämässä (24 %)
- Uusien palveluhankintamuotojen käyttäminen ja kehittäminen (24 %)
- Alueen hallinnollisten toimijoiden (avi, ely, maakuntaliitto, kunta ym.) yhteistyö (22 %)

Millaisiksi arvioit yritystoiminnan tukemiseen ja edistämiseen liittyvän yhteistyön ja toiminnan Rautalammilla? (N=120)

Arvioita Rautalammista - Paikallisyhteisön hyvinvointi

Paikallisyhteisön hyvinvointi ja kuntalaisten vaikuttamismahdollisuudet

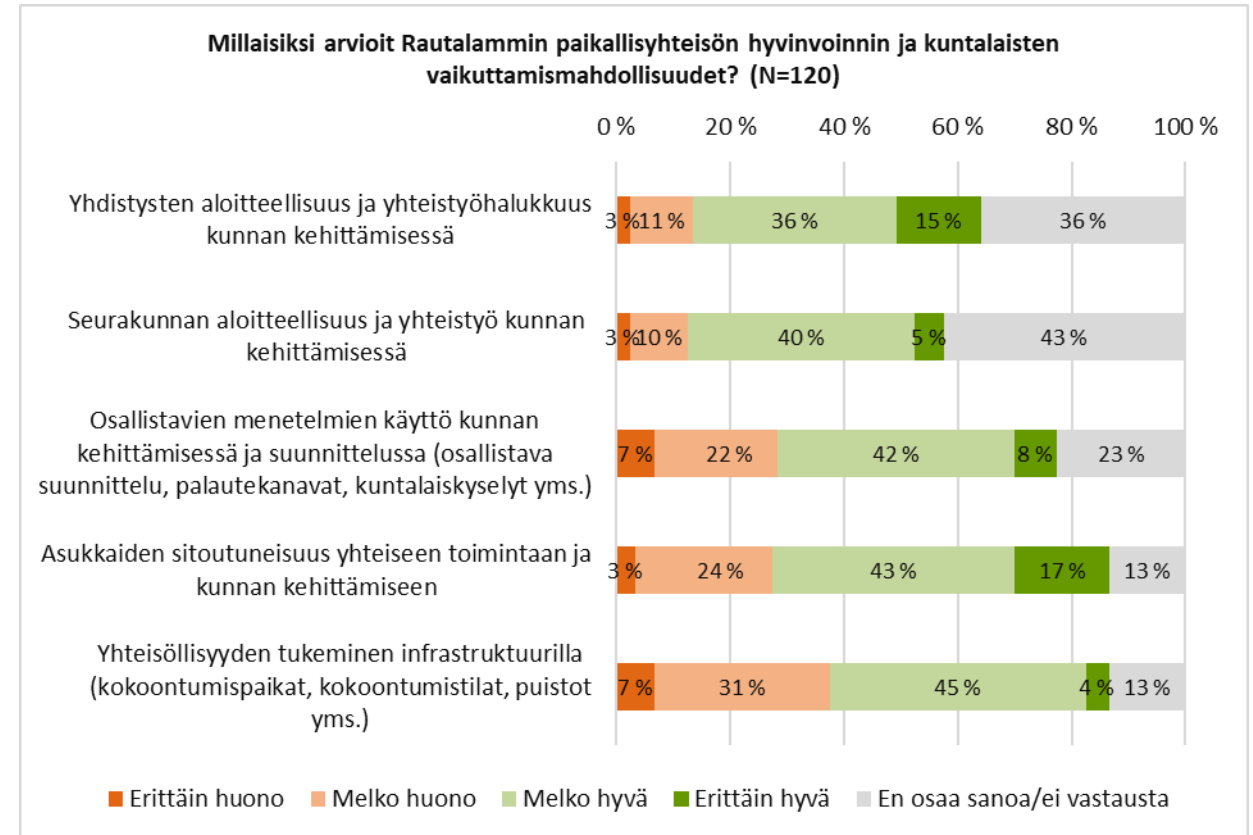
Erityisesti yhdistysten ja seurakunnan aloitteellisuutta ja yhteistyöhalukkuutta oli vastaajien vaikea arvioida. Suuri osa vastaajista valitsi vaihtoehdon ”en osaa sanoa”.

Eniten hyviä arvioita

- Asukkaiden sitoutuneisuus yhteiseen toimintaan ja kunnan kehittämiseen (59 % arvioi erittäin hyväksi tai hyväksi)
- Osallistavien menetelmien käyttö kunnan kehittämisessä ja suunnittelussa (50 % arvioi erittäin hyväksi tai hyväksi)
- Yhteisöllisyyden tukeminen infrastruktuurilla (49 % vastaajista arvioi erittäin hyväksi tai hyväksi)

Eniten kielteisiä arvioita

- Yhteisöllisyyden tukeminen infrastruktuurilla (38 % vastaajista arvioi erittäin huonoksi tai huonoksi)
- Osallistavien menetelmien käyttö kunnan kehittämisessä ja suunnittelussa (29 % arvioi erittäin huonoksi tai huonoksi)
- Asukkaiden sitoutuneisuus yhteiseen toimintaan ja kunnan kehittämiseen (27 % arvioi erittäin huonoksi tai huonoksi)

Arvioita Rautalammistä - Yhteistyö

Seudullinen ja lähikuntien yhteistyö

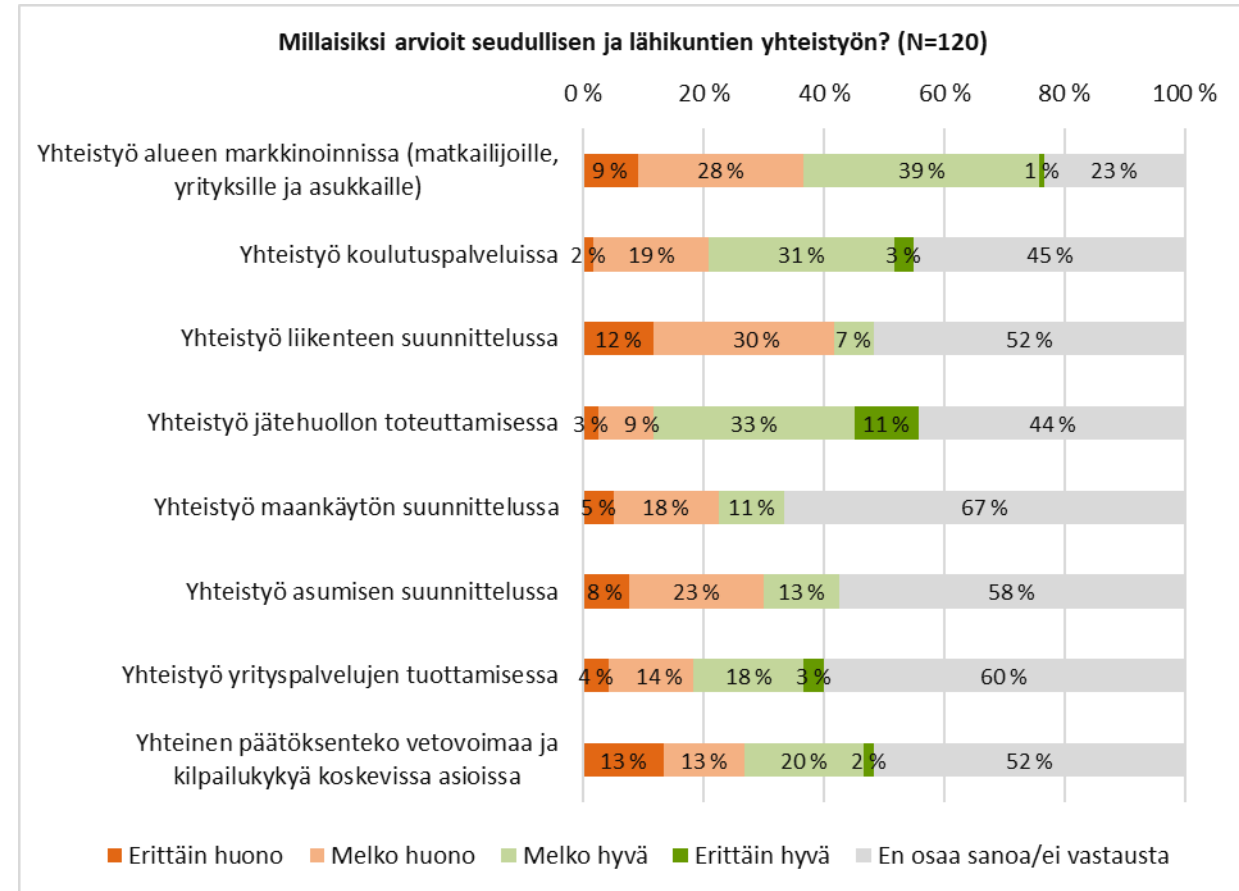
Vastaajien oli vaikea arvioida seudullisen ja lähikuntien yhteistyön hyvyttä tai huonoutta. Suuri osa vastaajista valitsi useimpaan kohtaan vaihtoehdon ”en osaa sanoa”.

Eniten hyviä arvioita

- Yhteistyö jätehuollon toteuttamisessa (44 % arvioi erittäin hyväksi tai hyväksi)
- Yhteistyö alueen markkinoinnissa matkailijoille, yrityksille ja asukkaille (40 % arvioi erittäin hyväksi tai hyväksi)
- Yhteistyö koulutuspalveluissa (34 % arvioi erittäin hyväksi tai hyväksi)

Eniten kielteisiä arvioita

- Yhteistyö liikenteen suunnittelussa (42 % vastaajista arvioi erittäin huonoksi tai huonoksi)
- Yhteistyö alueen markkinoinnissa matkailijoille, yrityksille ja asukkaille (37 % arvioi erittäin huonoksi tai huonoksi)

Rautalammin vetovoimatekijät

Kehittämiskyselyssä pyydettiin vastaajia nimeämään viisi tärkeintä Rautalammin vahvuutta ja vetovoimatekijää. Kyselyyn vastanneiden mukaan Rautalammin tärkeimmät vahvuudet ja vetovoimatekijät ovat seuraavat (sulussa mainintojen määrä, johon on laskettu mukaan kaikki 1.-5. tärkeimpänä mainitut):

- **Kaunis luonto, maisemat, vesistöt** (noin 130 mainintaa)
- **Etelä-Konneveden kansallispuisto** (noin 30 mainintaa)
- **Hyvät peruspalvelut** (noin 50 mainintaa): mm. sosiaali- ja terveyspalvelut, oma terveyskeskus, liikunta- ja harrastusmahdollisuudet, virkistyspalvelut, kirjasto, koulut varhaiskasvatuksesta lukioon, kyläkoulut, kaupat (ruokakauppa, kellokauppa, kenkäkauppa, apteekki), palvelut lähellä
- **Yhteisöllisyys** (noin 45 mainintaa): yhteishenki, talkoohenki, halu puhalttaa yhteen hiileen, positiivinen hulluus, naapuriapu, positiivisuus
- **Historia, kulttuuri, museo** (noin 35 mainintaa): vahva kulttuuriosaaminen, historian arvostus, pitkät perinteet, vanha emäpitäjä, ainutlaatuinen museo
- **Sijainti** (noin 30 mainintaa): keskeinen sijainti Suomessa, läheinen sijainti Jyväskylän-Kuopio akselilla, sijainti vesistöjen keskellä
- **Ihmiset** (noin 20 mainintaa): ystävälliset, mukavat, lupsakat, aktiiviset, välittömät
- **Turvallisuus** (noin 15 mainintaa): turvallinen kasvuympäristö lapsille, pienen paikkakunnan turvallisuus
- **Rauhallisuus** (noin 15 mainintaa)
- **Ratsastuslukio** (noin 15 mainintaa)
- **Uusi päiväkotikoti** (noin 10 mainintaa)
- **Väljyys** (noin 5 mainintaa): on tilaa elää ja yrittää, uusille asukkaille ja yrityksille on tilaa
- **Maaseutu** (noin 5 mainintaa)
- **Pestuumarkkinat** (noin 5 mainintaa)
- **Keskusta-alue** (noin 5 mainintaa)
- **Matkailu** (noin 5 mainintaa): luonnon ja kansallispuiston myötä tunnettu
- **Vapaa-ajan asukkaat** (noin 5 mainintaa): vapaa-ajan asukkaiden suuri määrä ja huomioiminen
- **Yrittäjämysteisyys** (noin 5 mainintaa)
- **Itsenäinen kunta** (noin 5 mainintaa)

Rautalammin kehittämistarpeet

Kehittämiskyselyssä pyydettiin vastaajia nimeämään Rautalammin viisi suurinta epäkohtaa ja kehittämistarvetta. Kyselyyn vastanneiden mukaan Rautalammin suurimmat epäkohdat ja kehittämistarpeet ovat seuraavat (sulussa mainintojen määrä, johon on laskettu mukaan kaikki 1.-5. tärkeimpänä mainitut):

- **Joukkoliikenneyhteydet** (noin 25 mainintaa)
- **Palvelutarjonnan puutteet** (noin 25 mainintaa): lasten ja nuorten palvelut, nuorten kokoontumistilat, majoituspalvelut (hotelli kansallispuiston lähelle), kahvila- ja ravintolapalvelut, kunnallinen viemäriverkko syrjäseudulle, lähipalvelut, rautakauppa
- **Kunnan johtaminen ja päätöksenteko** (noin 25 mainintaa): saamattomuus, osaamattomuus, riitaisaa, epä johdonmukaista, kunnan johtoryhmä, kunnanjohtaja, KH ja KV
- **Kaivostoiminnan uhka** (noin 20 mainintaa): luo epävarmuutta, vähentää investointi- ja muuttohaluja, aiheuttaa Rautalammin kuihtumisen
- **Keskustan yleisilme** (noin 20 mainintaa): autioituva, rapistuva, vanhat rakennukset/ liiketilat, raitin siisteys ja ulkoasu, tyhjät liiketilat ja -tontit, liikenneturvallisuuden parantaminen, lisää istutuksia / lisää viihtyisyyttä, huonokuntoisten rakennusten kunnostaminen
- **Tiestön huono kunto** (noin 20 mainintaa): erityisesti sivutiet
- **Asuntotarjonta** (noin 15 mainintaa): perheasuntoja, vuokra-asuntoja liian vähän tarjolla, huono hinta-laatusuhde, kunnan vuokra-asuntojen huono kunto
- **Tietoliikenneyhteydet** (noin 15 mainintaa): paremmat yhteydet edistäisivät mm. etätyön tekemistä
- **Työvoiman saatavuus** (noin 10 mainintaa): henkilöstön vaihtuvuus kunnassa, vaikea rekrytoida kuntaan ja yrityksiin uutta työvoimaa
- **Väestön väheneminen ja ikääntyminen** (noin 10 mainintaa): asukkaita saatava lisää, lapsia ja lapsiperheitä tarvitaan enemmän, lapsiperheiden hyvinvointia edistettävä, uusien asukkaiden, vapaa-ajan asukkaiden ja yritysten houkuttelu
- **Kunnan imago ja maine** (noin 10 mainintaa): paljon negatiivista uutisointia, eripuraa, juoruilua, julkista riitelyä, kunnanjohtajaa koskevat keskustelut; pahat puheet pois ja iloisella mielellä eteenpäin
- **Matkailun kehittäminen** (noin 10 mainintaa): vesistömatkailu, luontomatkailu, retkeily, matkailupalveluja lisää, reitistöjen parantaminen ja uusien kehittäminen (mm. pyöräilyyn, moottorikelkoille), kansallispuiston tehokkaampi hyödyntäminen, vesistöjen ja ranta-alueiden hyödyntäminen
- **Viestinnän puutteet ja ongelmat** (noin 10 mainintaa): päätöksistä tiedottaminen, avoimuuden lisääminen, kunnan nettisivujen kehittäminen
- **Markkinoinnin lisääminen ja kehittäminen** (noin 10 mainintaa): markkinoidaan luontoa, mökkeilyä, etätyömahdollisuuksia, mökkitarjontaa yksin kansiin, opastuksen parantaminen, pitkäjänteisyyttä markkinointiin, kunnan tehokkaampi brändäys, markkinoinnin yhtenäistäminen, markkinointiyhteistyö, uusien asukkaiden ja mökkiläisten houkuttelu, uusien yritysten/työpaikkojen houkuttelu
- **Työpaikkojen puute / vähäisyys** (noin 10 mainintaa): uudet työpaikat toisivat kuntaan myös uusia asukkaita
- **Yhteistyön lisääminen** (noin 10 mainintaa): naapurikuntien kanssa (6) mm. matkailussa ja yhteishankkeissa sekä kunnan, matkailuyritysten ja palveluyritysten kesken
- **Kuntalaisten kuuleminen** (noin 5 mainintaa): kuntalaisille aito mahdollisuus osallistua, vuorovaikutus
- **Yritysten tukeminen tasapuolisesti** (noin 5 mainintaa): uudet vs. vanhat
- **Kuppikuntaisuus** (noin 5 mainintaa); pienet piirit päätöksenteossa
- **Visio kunnan tulevaisuudesta** (noin 5 mainintaa): ideoiden ja visioiden puute
- **Kylien kehittäminen** (noin 5 mainintaa): Kirkonkylän ja Kerkonkosken rinnalla pitäisi kehittää myös muita kyliä
- **Koulukiusaaminen** (noin 5 mainintaa): ei suhtauduta vakavasti, koulujen turvallisuuden parantaminen

Rautalammin kunta 20 vuoden kuluttua

Rautalampi on edelleen itsenäinen ja vireä maaseutukunta, jossa on peruspalvelujen lisäksi monipuolinen kulttuuri- ja luontopalvelutarjonta sekä kaupallisten palvelujen tarjonta.

- *”Eteenpäin pyrkivä, asukasystävällinen ja inhimillinen. Palveluiltaan kehittyvä, laadukas sekä viihdyttävä kaiken ikäisten kunta. Elinkeinoiltaan monipuolinen ja työllistävä. Ekologinen, puhtaan luonnon huomioiva kunta. Luovasti uusia ratkaisuja tarjoava muuttamiseen houkutteleva kunta.”*
- *”Ihana, rauhallinen ja luonnonläheinen asuinpaikka, jossa on turvallista ja terveellistä asua ja elää. Onnellisten ihmisten yhteisö.”*
- *”Jos kaivoksia ei tule, Rautalampi kukoistaa vuonna 2040. Täällä on asukasluku kasvanut reilusti vuosittain ja erilaiset palvelut ovat lisääntyneet ja elinkeinorakenne monipuolistunut. Julkinen liikenne Jyväskylään ja Kuopioon toimii sujuvasti useita kertoja päivässä. Myös Rautalammin syrjäseuduilta pääsee julkisilla yhteyksillä eri suuntiin.”*
- *”Luonnonkaunis, turvallinen ja yhteisöllinen asuinpaikka kaiken ikäisille ihmisille. Kuntalaisten ääni kuuluu ja niitä ajatuksia arvostetaan kaikessa tekemisessä ja kehittämisessä. Yrittäjäystävällinen näkökulma, niin pienille kuin suurille yritykselle. Yritysymyönteisyyden vetovoima on kehittynyt paikkakunnan sijainnin sekä annettujen palveluiden ansiosta. Tarinat ovat muuttuneet käytännön teoiksi.”*
- *”Toivottavasti maallemuuttotrendin myötä kunta on onnistunut muodostumaan sekä vapaa-ajan että pysyvän luonnonläheisen asumisen keitaaksi riittävän lähellä suurempia kaupunkeja keskellä Suomea. Olemme onnistuneet kasvamaan kansallispuiston ympärillä kiinnostavaksi matkailukohteeksi. Olemme onnistuneet rakentamaan Rautalammista persoonallisen, omaleimaisen, tietyistä jutuista tunnetun aktiivisen kylän, jonne halutaan muuttaa ja tuoda toimintaa (vert. Nauvo, Ruukki jne.)”*

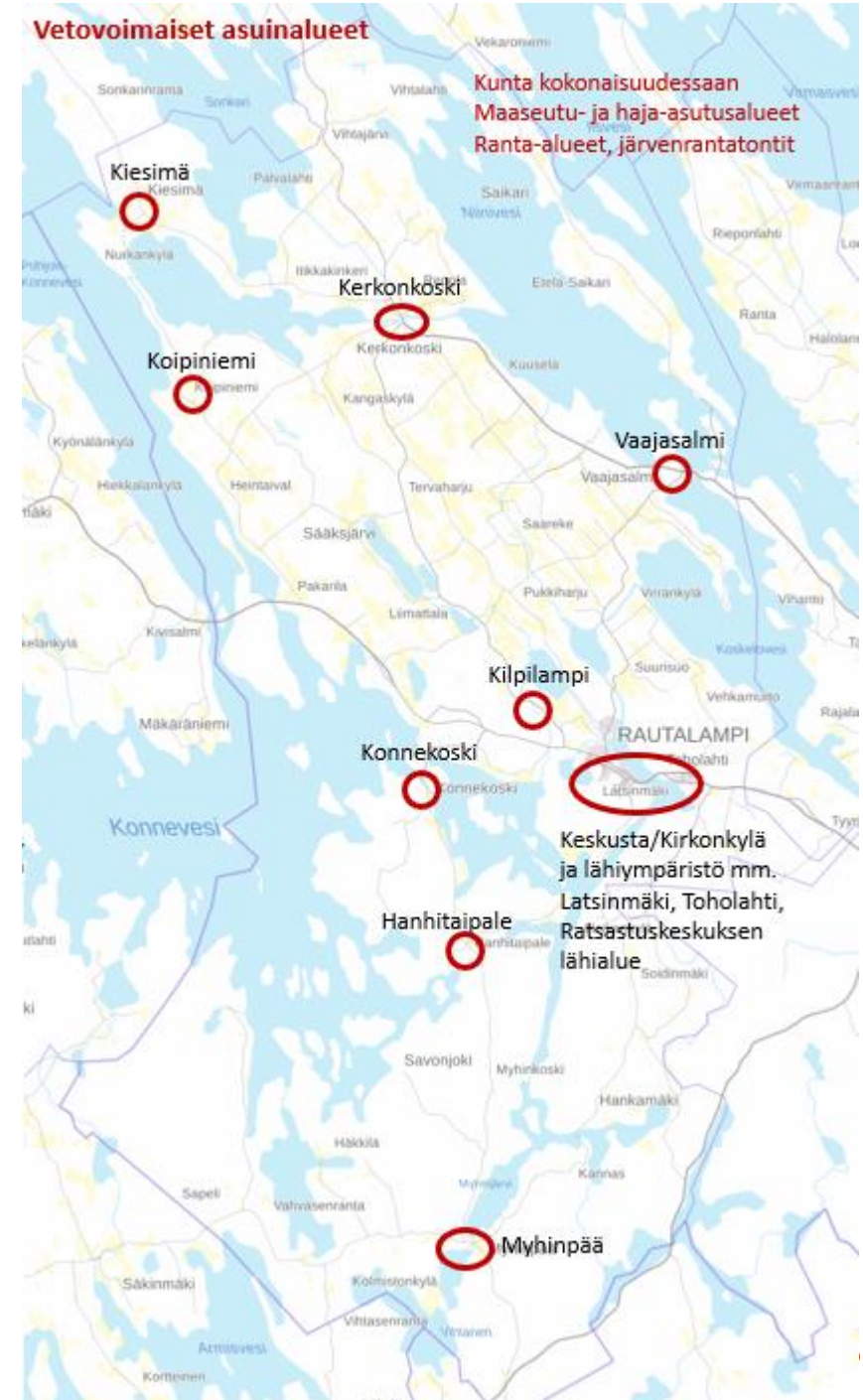
Rautalampi on asukasluvultaan paljon pienempi ja nykyisestään harmaantunut, hiljainen seniorikylä, vapaa-ajan asukkaita on nykyistä enemmän. Peruspalvelut löytyvät edelleen, vaikka ovatkin heikentyneet, mutta erikoisemmat palvelut joudutaan hakemaan kauempaa. Rautalampi ei ole itsenäinen kunta, vaan se on liitetty laajempaan kokonaisuuteen (Suonenjoki, Kuopio, Sisä-Savon kunta tms.)

- *”Todennäköisempi vaihtoehto (valitettavasti) on sellainen, että kunnan asukasluku jatkaa vähenemistään ja väestö ikääntyy entisestään. Kuntataloutta ei saada tasapainoon, joten palvelut heikkenevät, mikä puolestaan kiihdyttää väestöliikettä. 20 vuoden kuluttua Rautalampi itsenäisenä kuntana on kadonnut Suomen kartalta ja liittynyt vapaaehtoisesti tai pakolla suurempaan kokonaisuuteen.”*
- *”Jos kaivossuunnitelmat etenevät. Rautalammella ei ole vuonna 2040 läheskään samaa määrää asukkaita, kuin tänä päivänä. Kansallismaisemat tuhoutuvat, turistit ja matkailijat kaikkoavat, pöly leijailee valtavalla alueella, pauke ja melu kuuluu Rautalammin kallioissa ja kantautuu pitkälle.”*
- *”Jos kehityskäyrä pysyy samana, niin väkiluku on alle 2000. Kaupat ovat raitilta hävinneet. Kerkonkosken koulu suljettu ja rakennus on tyhjiällä.”*

Rautalammin vetovoima-alueet - Asuminen

Kehittämiskyselyyn vastanneiden mukaan vetovoimaisimmat asuinalueet ovat:

- **Keskusta, Kirkonkylä** (noin 25 mainintaa): keskustassa palvelut kävelyetäisyydellä, elävyyden ja houkuttelevuuden lisääminen tärkeää, kävelyolosuhteiden parantaminen, liikenneasiat (ml.raskasliikenne) kuntoon, myös keskustan lähialue (noin 2 kilometriä joka suuntaan) on vetovoimainen
- **Kerkonkoski** (noin 15 mainintaa): virkeä ja toimiva asuinalue, jota kannattaisi kehittää edelleen, koulu ratkaiseva kylän elinvoiman kannalta.
- **Kilpilampi** (noin 10 mainintaa)
- **Maaseutu- / haja-asutusalueet** (noin 10 mainintaa): alueet hiekkateiden varilla, maaseutu houkuttelee nuoria perheitä, suurimmalle osalle maallemuutto merkitsee oikealle maalle muuttoa.
- **Ranta-alueet** (noin 10 mainintaa): järvenrantatontit
- **Myhinpää, Kuutinranta, Latsinmäki, Toholahti, Vaajasalmi, Kiesimä** (2-5 mainintaa): esim. Myhinpää soveltuisi sijaintinsa puolesta hyvin esim. etätyötä tekeville
- Yksittäisinä alueina mainittiin: Koipiniemi, Tyyrinmäki, Korholan alue, Konnekoski, Maukolanniemi, järven ranta Ratsastuskeskuksen takana, Hanhitaipale, Häkkilän kylä
- Lisäksi mainittiin, että kunnassa on lukuisia maisemallisesti viehättäviä kohteita ja että kunta kokonaisuudessaan on vetovoimainen asuinalue

Rautalammin vetovoima-alueet - Yritysalueet

Kehittämiskyselyyn vastanneiden mukaan vetovoimaisimmat yritysalueet ovat:

- **Toholahden alue** (noin 30 mainintaa)
- **Keskusta, Kirkonkylä** (noin 5 mainintaa)
- Yksittäisinä alueina mainittiin: alue ratsastustalleilta Suonenjoelle päin, Hanhitaipale, Törmälä, Kilpimäen suunta, Oikarila
- Kaikki nykyiset alueet, uusia tuskin tarvitsee kaavoittaa
- Toimialan mukaan:
  - maatalous ja turvetuotanto: pohjoinen Rautalampi
  - matkailu ja virkistys: eteläinen Rautalampi, kansallispuiston ympäristö ja vesistöt
  - Teollisuus: Toholammin alue
  - Palvelut: kirkonkylä

Rautalammin vetovoima-alueet - Matkailu

Kehittämiskyselyyn vastanneiden mukaan vetovoimaisimmat matkailualueet ovat:

- **Etelä-Konneveden kansallispuisto** (noin 60 mainintaa)
- **Kosket** (noin 35 mainintaa): Kerkonkoski (14), Kosket (7), Nokisenkoski (6), Konnekoski (6), Myhinkoski, Mehtiönkoski; kosket kalastuspaikkoina, Kerkonkoski omaleimainen kanavakylä
- **Vesistöt rantoineen ja saarineen** (noin 25 mainintaa): Konnevesi järviolueena ja kalastuskohteena kokonaisuudessaan, Pitkälahdesta vesielämän keskus (veneilyä, melontaa, suppailua, talvella retkiliustelua)
- **Kalaja** (noin 15 mainintaa)
- **Luonto-, vaellus-, retkeily- ja vesireitit** (noin 10 mainintaa): mm. Sisä-Savon retkeilyreitti, Rautalammin reitti - kehittäminen ja hyödyntäminen
- **Kirkonkylä, keskusta** (noin 10 mainintaa): koko alue akselilla kirkko, museo, uimaranta, leikkipuisto vetovoimainen lähi- ja viikonloppumatkailukohde
- **Törmälä** (noin 10 mainintaa)
- **Rämäkkä** (noin 5 mainintaa)
- **Kylä- ja kartanomiljööt** (noin 5 mainintaa)

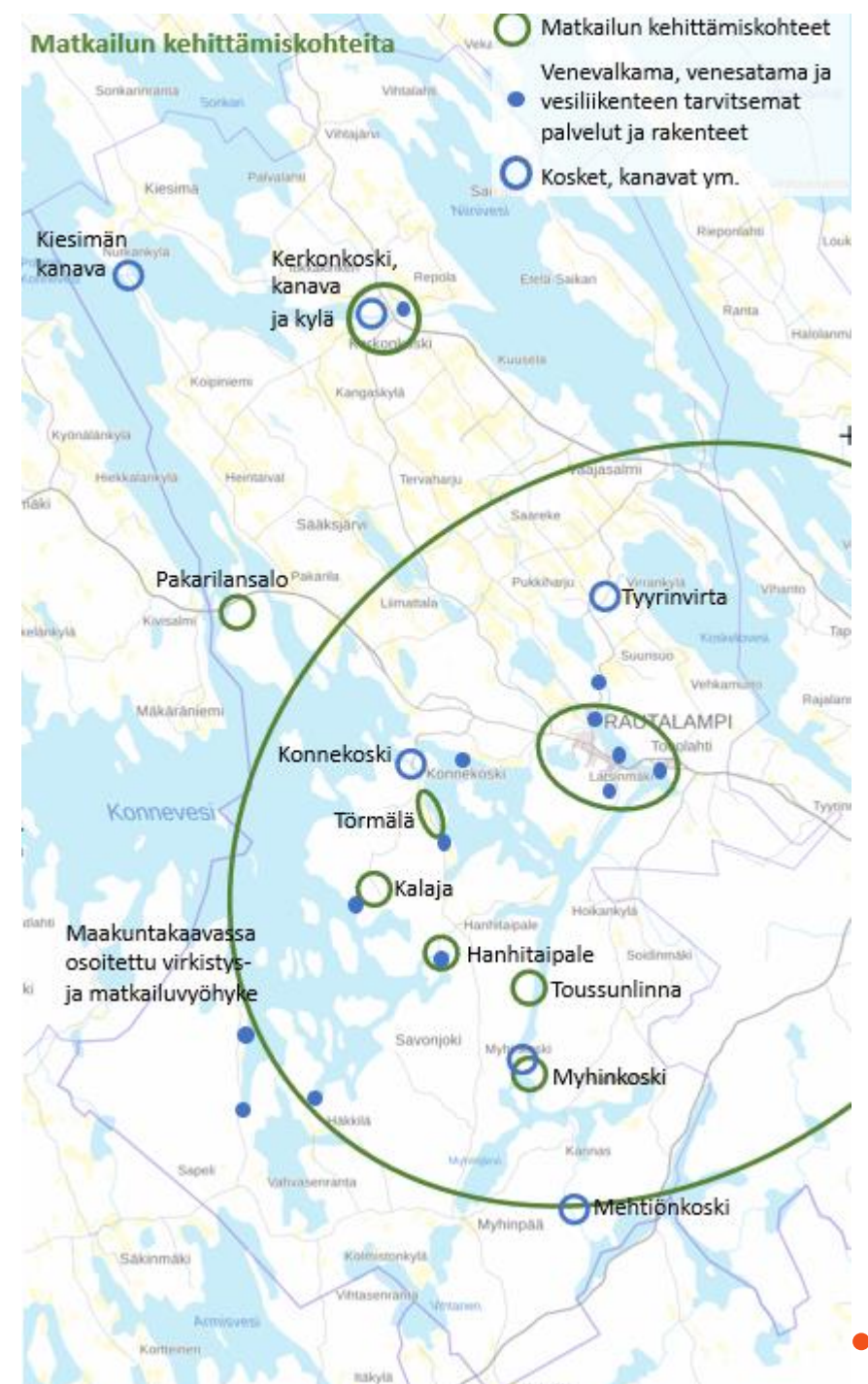
Lähteitä:

Rautalampi-Konnevesi: Luontomatkailun Master Plan –suunnitelma 2015-2025

Etelä-Konneveden kansallispuiston kävijätutkimus 2015-2016

Rautalammin osayleiskaavat ja rantaosayleiskaavat

Pohjois-Savon maakuntakaava

3. RAUTALAMMIN ELINVOIMAN KEHITTÄMINEN

Menestyvät yritykset ja uudet työpaikat tuovat kuntaan myös asukkaita

- ✓ Yritykset ja työpaikat ovat elinvoiman ydin. Uudet työpaikat parantavat kuntalaisten työllistymismahdollisuuksia ja sitä kautta kuntalaisten käytettävissä olevia tuloja, ostovoimaa ja hyvinvointia. Kunnan näkökulmasta työllisyyden paraneminen lisää kunnan tuloveroja ja menestyvät yritykset puolestaan tuovat kunnalle lisää yhteisöverotuloja. Nykyisten työpaikkojen turvaaminen ja uusien työpaikkojen luominen edellyttävät olemassa olevien yritysten toimintaedellytyksistä huolehtimista, yritystoiminnan aloittamiseen kannustamista sekä uusien yritysten houkuttelua kuntaan. Runsaasti kehittämispotentiaalia on esim. matkailupalveluissa ja luonnontuotteiden jatkojalostuksessa. Uudet työpaikat houkuttelevat myös uusia asukkaita. Asukkaiden muuttohalukkuutta lisäävät monipuoliset asumisvaihtoehdot, luonnonläheisyys ja toimivat peruspalvelut.

Kehittämiskyselyssä esitettyjä ajatuksia

- Väestön vähenemisen lopettaminen/hidastaminen
- Maallemuuttotrendin hyödyntäminen
- Etätöön tekijöiden, vapaa-ajan asukkaiden, paluumuuttajien, lapsiperheiden houkuttelu jollakin kannustimella
- Asuntotarjonnan lisääminen ja monipuolistaminen, vapaa-ajan asuntojen muuttaminen pysyviksi, erilaisia asumiskokeiluja
- Olemassa olevien yritysten tukeminen, yritystoiminnan aloittamiseen kannustaminen ja uusien yritysten houkuttelu: esim. matkailupalveluihin, luonnontuotteiden jalostukseen
- Kunnan elinkeinotoimen terävöittäminen, markkinoinnin lisääminen, SavoGrown roolin aktivointi kuntayhteistyössä
- Tonttitarjonnan lisääminen ja monipuolistaminen

3. RAUTALAMMIN ELINVOIMAN KEHITTÄMINEN

Rautalammin palveluihin ollaan pääosin tyytyväisiä - miten palvelut turvataan myös tulevaisuudessa?

- Erityisen hyvinä kyselyyn vastanneet pitävät Rautalammin ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksia, liikuntapalveluja ja liikuntapaikkoja, ruokakauppoja, kahvila- ja ravintolapalveluja sekä sosiaali- ja terveystarpeita koettiin olevan erityisesti erikoisliikkeiden tarjonnassa, matkailupalveluissa, perusinfraassa (vesihuolto, tiestö), joukkoliikenteen palveluissa sekä tietoliikenneyhteyksissä.

Kehittämiskyselyssä esitetyjä ajatuksia

- Peruspalvelujen säilyttäminen omassa kunnassa
- Joukkoliikenneyhteyksien turvaaminen ja parantaminen
- Lasten ja nuorten hyvinvointiin panostaminen
- Palkkauksen tarkistaminen, jottei henkilöstö vaihdu koko ajan (esim. varhaiskasvatus, koulutoimi)

3. RAUTALAMMIN ELINVOIMAN KEHITTÄMINEN

Luonto, maisema ja vesistöt ovat Rautalammin vetovoimatekijöitä - säilyvätkö ne myös tulevaisuudessa?

- Kaunis luonto, maisemat ja vesistöt sekä Etelä-Konneveden kansallispuisto korostuvat Rautalammin ylivoimaisina vahvuuksina ja vetovoimatekijöinä. Luonto ja vesistöt yhdessä vahvan kulttuuri- ja historiaperinteen kanssa antavat erinomaiset mahdollisuudet matkailun ja vapaa-ajan palveluiden kehittämiseen. Ne lisäävät Rautalammin vetovoimaa myös asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden näkökulmasta. Merkittävänä uhkana mainittiin kuitenkin kaivostoiminnan mukanaan tuoma epävarmuus, jonka nähdään vähentävän asukkaiden ja yritysten investointi-halukkuutta, heikentävän kunnan vetovoimaa asumisen ja vapaa-ajan asumisen alueena sekä vaikuttavan kielteisesti nykyisten matkailuyritysten toimintaedellytyksiin ja matkailun kehittämismahdollisuuksiin.

Kehittämiskyselyssä esitettyjä ajatuksia

- Matkailun kehittäminen: luontomatkailu, vesistö- ja kalastusmatkailu, majoitus- ym. matkailupalvelujen lisääminen ja laadun parantaminen, isompi veturiyritys (esim. lomakylä, kylpylä)
- Yhteistyötä ja yhteisiä matkailuhankkeita naapurikuntien kanssa: kunnan tulisi lähteä mukaan viiden kunnan (Pieksämäki-Suonenjoki-Rautalampi-Konnevesi-Hankasalmi) yhteiseen retkeilyaluehankkeeseen
- Retkeily- ja ulkoilureittien kehittäminen: kunnan sisällä eri kohteiden välillä, ylikunnalliset ja maakunnalliset reitit, Rautalammin reitin brändääminen vesi- ja kalastusmatkailu-kohteeksi, Sisä-Savon retkeilyreitin ennallistaminen
- Matkailuelinkeinon toiminta- ja kehitysedellytysten turvaaminen: Kaivossuunnitelmien estäminen (viestintä kaivosyhtiölle, ettei kaivotoiminta sovellu Rautalamille, seudun kuntien / kunnanjohtajien yhteistyö ja yhteinen vetoisuus päättäjille, asukkaiden mielipiteen huomioon ottaminen).

3. RAUTALAMMIN ELINVOIMAN KEHITTÄMINEN

Kirkonkylästä kunnan käyntikortti kyläkeskuksia unohtamatta

- ✓ Kirkonkylä mainittiin kyselyssä kunnan vahvuutena. Kirkonkylän yleisilme kaipaa kuitenkin monen mielestä parantamista. Vanhat ja huonokuntoiset rakennukset halutaan purettavan tai kunnostettavan. Raitin siisteydestä, ulkoasusta ja viihtyisyydestä tulisi huolehtia. Tyhjiin liiketiloihin tulisi saada toimintaa. Kirkonkylän keskustan vetovoiman lisäämisessä keskeistä on tiivis ja monipuolinen rakenne, jossa on asumista, palveluja ja työpaikkoja sekä keskustan elävyys ja moni-ilmeisyys, joka vahvistuu esim. tapahtumien, elämysten, kokemusten ja luonnollisten kohtaamispaikkojen myötä. Vetovoimaisessa keskustassa on aina myös ns. villejä kortteja.

Kehittämiskyselyssä esitetyjä ajatuksia

- Vanhojen ja huonokuntoisten rakennusten purkaminen tai kunnostaminen
- Raitin siisteydestä ja ulkoasusta huolehtiminen: lisää istutuksia, lisää viihtyisyyttä, oleskelupaikkoja, tyhjät liiketilat ja liiketontit käyttöön
- Liikenneturvallisuuden parantaminen: kävelyolosuhteiden parantaminen, raskas liikenne
- Tapahtumien järjestäminen: Pestuut vetävät osallistujia kaukaakin, lisää suuria tapahtumia / messuja eri vuodenaikoina ja eri kohderyhmille

3. RAUTALAMMIN ELINVOIMAN KEHITTÄMINEN

Yhteisöllisyys on kunnan vahvuus - puhalletaanko tulevaisuudessa yhteen hiileen?

- ✓ Yhteisöllisyys ja yhteishenki sekä ystävälliset ja aktiiviset ihmiset nousivat kyselyssä esille kunnan keskeisinä vahvuuksina. Toisaalta kritiikkiä saivat kunnan imago ja maine, jotka monien mielestä ovat viime aikoina heikentyneet negatiivisen uutisoinnin ja julkisen riitelyn seurauksena. Yhteistyön merkitystä Rautalammin kehittämistyössä korostettiin. Kuntaa toivottiin kehitettävän yhteistyökykyisellä ja positiivisella kehittämis-otteella kunnan vahvuuksia korostaen. Yhdessä vastauksessa asia tiivistettynä: *"Pahat puheet pois ja iloisella mielellä eteenpäin."*

Kehittämiskyselyssä esitetyjä ajatuksia

- Yhteistyön lisääminen:
  - Naapurikuntien kesken: esim. yhteisiä viranhaltijoita
  - Matkailuyrittäjien kesken: esim. matkailuyritysten yhdistys
  - Yrittäjien kesken
  - Kunnan ja yrittäjien kesken
- Yhteisöllisyydestä / talkooperinteestä huolehtiminen
- Aukkaiden osallistuminen suunnitteluun / kehittämiseen, asukkaiden aito kuuleminen, tiedotuksen lisääminen tehdyistä päätöksistä
- Uusien kehittämisajatusten rohkea kokeilu ja toteuttaminen

3. RAUTALAMMIN ELINVOIMAN KEHITTÄMINEN

Markkinoinnin ja viestinnän lisääminen ja kehittäminen

- ✓ Rautalammillä on runsaasti kehittämispotentiaalia. Potentiaalin hyödyntäminen edellyttää määrätietoista kehittämistoimintaa ja saumatonta yhteistyötä eri tahojen kesken niin kunnan sisällä kuin naapurikuntienkin kanssa. Rautalammin keskeiset vahvuudet ovat vahvuuksia myös monessa muussa Suomen kunnassa. Mitkä ovat Rautalammilta ominaisimmat vahvuudet, joiden varaan kunnan imagoa ja markkinointia voidaan rakentaa?

Kehittämiskyselyssä esitettyjä ajatuksia

- Omien vahvuuksien tunnistaminen, kuntakuva / imagon kirkastaminen
- Kenelle markkinoidaan: eri kohderyhmät, asukkaat, vapaa-ajan asukkaat, yritykset, matkailijat
- Mitä markkinoidaan: Kansallispuisto ja muut matkailukohteet, luonto/luonnon-läheisyys, etätyön mahdollisuudet, ratsastuskeskus/lukio, kulttuuritarjonta/museo, asunnot, tontit
- Markkinointiyhteistyö tunnettujen rautalampisten ja julkisuuden henkilöiden kanssa

KESKUSTELUAIHEITA

- Miten kuntaan saadaan lisää yritystoimintaa ja uusia työpaikkoja?
- Miten kunnan palvelut turvataan myös tulevaisuudessa?
- Miten luontoa, maisemaa ja vesistöjä hyödynnetään Rautalammin elinvoiman kehittämisessä?
- Mitä yhteisöllisyyden ja yhteishengen vahvistaminen edellyttää?